

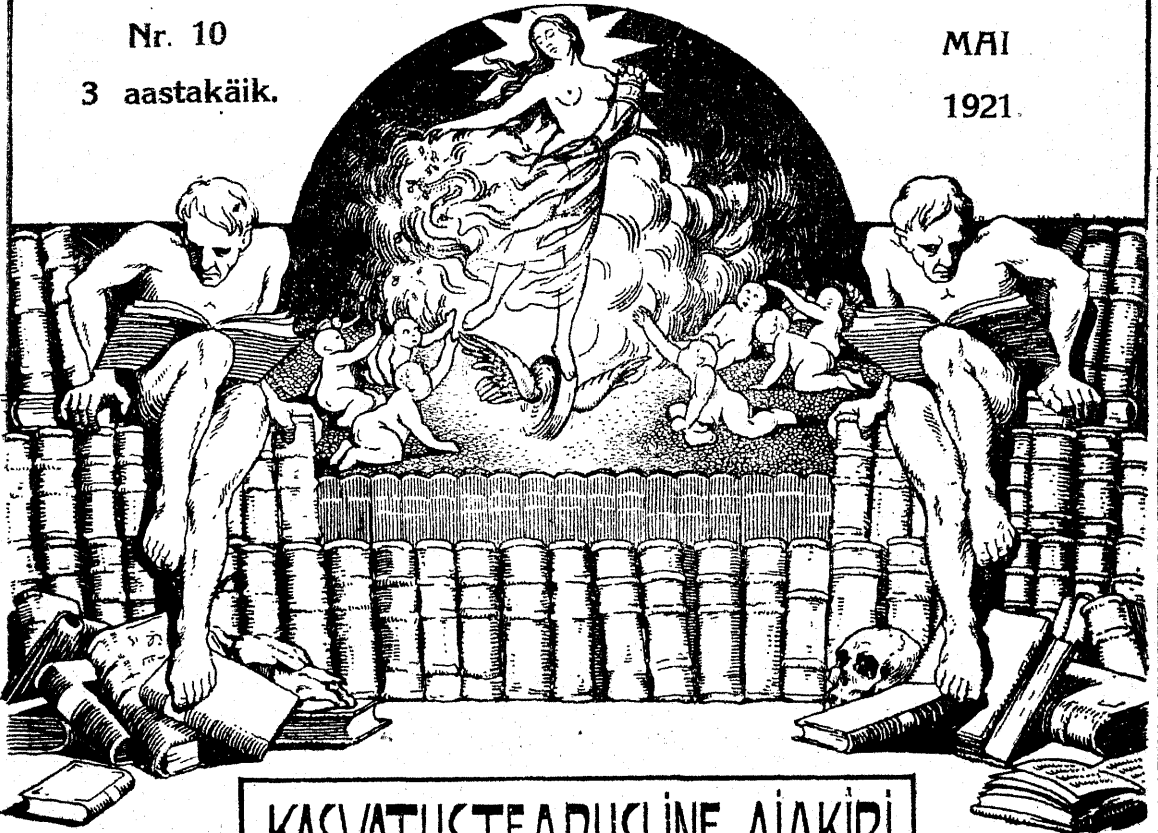
KASVATUS.

Nr. 10

3 aastakäik.

MAI

1921.

A. Albo.

1921 a.

KASVATUSTEADUSLINE AJAKIRI.

EESTI ÕPETAJATE LIIDU HÄALEKANDJA.

SISU:

1. H. Turp: Vana ja uue kooli distsipliin.
2. Õpetajate palgaseadus.
3. ORGANISATSIOONIDE TEATED:
Koolikohtade büroo. — Teated

ühis-Soome koolikongressist. —
Ühis-Soome koolikongressist osa-
võtjaile. — Saaremaa õpetajate
seltsi üldine koosolek. — Kursi
Õpetajate Ühing Tartumaal.

Toim. aadress: Pikk tänav nr. 54, telefoni nr. 14-03.

**1. märtsist hakkas ilmuma
kirjanduslik ja poliitiline kuukiri
'MURRANG'**

Toimetus:

Gustav Suits, Bernhard Linde ja August Alle.

Vastutav toimetaja **Bernhard Linde.**

Väljaandja: Kirjastus A./S. „Varrak“.

Uus kuukiri seab oma ülesandeks kõigi meie murrangu aja kirjanduslike, kunstiliste kui ka teaduslike ja ühiskondlik-poliitiliste küsimuste käsitamise.

Kuukirja esimeste numbrite jaoks on kaastööd saatnud: H. Adamson, Arthur Adson, August Alle, Johannes Barbarus, Albert Kivikas, Jaan Kärner, Bernhard Linde, Milli Mallikas (Hugo Raudsepp), Hugo Reiman, Peeter Ruubel, Karl Rumor, Johannes Semper, Gustav Suits, A. H. Tammsaare, Aleksander Tassa, Friedebert Tuglas, Marie Under ja Ado Wabbe.

Pääle ülalnimetute on kaastööd lubanud mitmed kodu- ja väljamaa kirjanikud ning publitsistid.

Kuukirja „Murrangu“ 1-se nbri sisu:

Bernhard Linde, Saateks. Gustav Suits, Kolm luuletust. Peet Wallak, Õnnetus raudtee jaamas. Johannes Barbarus, Neli luuletust. Johannes Semper, Kokkuvõtted. R. S., Tempora mutantur.

Kuukirja „Murrangu“ 2-se nbri sisu:

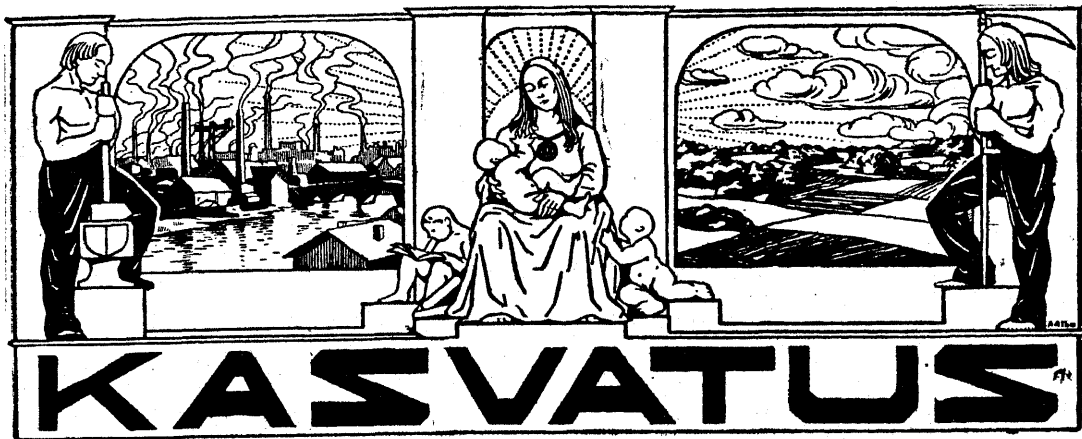
Marie Under, Inimene. Gustav Suits, Tervitus Eino Leinole. A. H. Tammsaare, Kuiv nurk. Jaan Kärner, Salmid fataalsusest. Ado Wabbe, Uuem graafika. Hendrik Adamson, Loobumine. Fr. Tuglas, Kaks laastu. Naata Nael, Lahtised lehed. Arthur Adson, Maailma läitse. Mait Metsanurk, Viimane päev. Milli Mallikas, Inimene kisendab. Punglast ja Kunglast. Kaks kirja toimetusele.

**Kuukirja „Murrangut“ ilmub 1921. a. jooksul
10 nrt. suures kaustas, iga nr. vähemalt 48 lhk.**

Üksiku nbri hind 60 marka, aastakäik 500 marka.

Talitus: Tartus, Rüütli tänav nr. 24, Kirjastus A./S. „Varraku“ jaoskond.

Kirjastus A./S. „VARRAK“.

Eesti Õpetajate Liidu häälekandja

Nr. 10.

Mai 1921.

3. aastakäik

Vana ja uue kooli distsipliin.

H. Turp.

Tegelik kool, s. o. töökool kitsamas mõttes (Tatschule) ei tunnista distsipliini kui iseseisvat didaktilist väärtust. Seda ei tule nii mõista, nagu eitaks tegelik kool distsipliini väärtust või koguni selle mõistetki ja tahaks või loodaks ilma kindla korralduseta läbi saada. Tegelikule koolile ei ole distsipliini distsipliini enese tõttu tarvis — seda korraldust, mis õpilaste elu vajadusest tingitud ei ole ja mille nõuetest õpilased sellepärast aru ei saa. Töö, s. o. õpilaste tegevus, peab koolis korra looma. Distsipliin peab saaduma tööga ühenduses iseenesest, ilma välise sunduseta, ja peab kanduma õpilaste arusaamisel, et selleta võimata on töötada. Distsipliini ülevalhoidjad peavad aga õpilased ise olema niihästi töö juures (õpitundidel) kui ka vaheaegil. Kus esitatud nõuet on suudetud täita, seal ei ole distsipliin koolis enam iseseisev didaktiline väärtus, vaid on kooli ühiselu näoilme, on õpitöö orgaaniline osa, mille mõju on palju sügavam ja püsivam kui vanas koolis.

Vana kooli distsipliin oli puht väline. Seal ei saadunud korraldus tööst (õppimisest), vaid ainult õpetaja valjust käsklusest. Sügisel õpitöö algul tehti kooli tulevad lapsed võimu abil tühaks, õigemini tuimaks, ja alles siis võis töö

alata. Milleks valjust korda vaja oli, sellest lapsed muidugi aru ei saanud, ja polnud ka nende asi selle üle järele mõelda. Nad pidid käsku täitma, ja see oli kõik. Niisugune distsipliin oli täiesti iseseisev didaktiline väärtus, mis kooli ühiseluga orgaanilises tähenduses ei seisnud ja mille mõju kohe kadus, kui õpetaja — selle väärtuse ainuke kandja — õpilastele selja pööras.

Vana kooli distsipliin läks õpetaja seisukohalt välja, pidas ainult õpetaja huvi tähtsaks, korraldas koolielu nii, et ainult õpetaja hea oli ja koondus üldiselt põhilauses: sina pead! Selle distsipliini sümboliks oli — raudne rusikas, mille haarangust vanemal aja järgul tugev vitsakimp välja paistis.

Uue kooli distsipliin läheb õpilase seisukohalt välja, aga ei unusta selle juures ka õpetajat. Uus kool püüab õpilasele elu armsaks muuta ja pakub temale selle tõttu nii palju huvi, lõbu ja rõõmu kui iganes võimalik. Laste kasusid alati esimesele kohale seades peab õpetaja tegelikus koolis sagedasü küll palju rohkem töötama, kui endises sõnakoolis, peab iseennast rohkem distsiplineerima kui enamalt, aga ega sellega öeldud pole, nagu ei peaks uus kool õpetaja kasusid sugugi silmas. Lõpplikus kokkuvõttes on mõlemate kasud

suuremad kui vanas koolis. Uldiselt koondub uue kooli distsipliin põhlauseesse: Meie tahame! Ja need «meie» ei ole muidugi keegi muu kui lapsed. Uue kooli distsipliini sümboliks võiks olla — mitukümmend naeravat silmapaari sinilille rõngaspärjas.

Seda, mis siin uuest ja vanast ette toodud, on küllalt ainult sissejuhatuseks. Tahame vahekordi sügavamalt selgeks teha, siis nõuab küsimus palju pikemat arutamist. Ja keda õpetajaist ei peaks see praeguse ajal huvitama! Vaatleme siis edasi ja tõmbame selgitamiseks kõrvujooni vana ja uue kooli vahele.

Vanas koolis ei tohtinud lapsed õpitunni ajal «oma loaga» kohalt lahkuda. Kui krihvel või pliats maha kukkus ja kaugele laua alla veeres, siis oli väike kodanik suures hädas: Seda ta kaevata ei julenud, et teatud õpiriist maha kukkus, sest niihästi mahapillamine kui ka selle üle kaebamine käisid distsipliini vastu. Ainuke abinõu hädast pääsemiseks oli siis teiste õpilaste kaasabi: kas võttis mõni neist, kelle lähedale krihvel veeres, selle salaja üles ja saatis teiste kaudu tagasi ehk jälle laenas keegi oma üleaurust krihvilit. Kui aga üht ega teist abi ei tulnud, siis pidi õnnetu kaotaja kirjariista puudumist varjata püüdma — kas või sõrmedega kirjutamist näidates. Ei läinud see ka korda ja tabas õpetaja uuriv pilk õnnetut, siis järgnes viimase abinõuna alandlik patutunnistus või jälle vale — enamasti ikka vale — et krihvel kes teab kuhu olevat kadunud. Seda kirjutades tuleb meelde juhus enese koolipõlvest, mis antud näidet tõendab. Minu naabril juhtus niisugune õnnetus, kui sellest praegu jutt: tema krihvel kukkus maha ja veeres eemale seina äärde. Parajasti pöördus aga koolmeister samal silmapilgul seinatahvi juurde ja hakkas sinna midagi kirjutama. Seda õnnelikku juhust kasutas väike vale mees, pugest kiiresti pingist välja ja hiilas käpuroomakilt krihvilit ära tooma. Asi läks õnnelikult: poiss jõudis juba tagasi, ja et ta rutemini pinki pääseks, tõusin mina temale ruumi andes püsti (pikad viieistmelised pingid olid meil), aga... ootamatalt pöördus tige tarkustkuulutaja kannal ringi ja... meie olime lõksus. Järgnes vali tõrelemine, ja mõne minuti pärast seisime mõlemad naabriga nurgas, tahvid käes ja kirjutasime neljandat kasku,

mis teatavasti sõnakuulmist õpetab. Nurka pidime ka järgnevaks vaheajaks jääma. Mis põhjus meid kohalt liikuma sundis, seda me muidugi selgitada ei julenud. See lugu ei ole väga kaugest minevikust võetud, kõigest 30 a. tagasi. Vahepeal on asi muidugi palju paranenud, aga et meil alles hiljuti niisugust distsipliini leidus ja, võib olla, praegugi veel leidub, on tõsiasi. Niisugust valjust põhjendasid vana kooli meistrid õpilaste ohjes hoidmise vajadusega. Nad seletasid, et noort «loomu» juht des ohje millalgi ei võivat lõdvale lasta, muidu olevat kohe lõhkumine lah-ti. Kuivõrd see seletus usutatav, näeme kokkuvõttes.

Uues koolis võivad õpilased töö huvides õpitunni ajal täiesti vabalt liikuda. Tegelik töö ei lase tegijat pingi külge siduda. Pliatsi ülestõstmise pärast õpilast karistada — see näib nüüdsele õpetajale metsikus ja mõttetus olevat. Näide: koduloo tund. Õpilased on kannamuna vaadelnud ja ruttavad nüüd õpetaja laua juurest tagasi kohtadele, et meeldivat asja joonistama hakata. Muist lähevad seinatahvi juurde ja joonistavad seal. Uhel väiksel pliakakesel on pliats nüri. «Kellel on nuga?» hüüab ta üle klassi; «minul on pliats nüri!» — «Minul on!» vastab keegi teise seinärest. Kiiresti jookseb tütarlaps vastaja juurde (see on suurem poiss) ja palub: «Ole hea, terita mu pliats ära, aga ruttu!» «Mees» heidab korra naeratava pilgu paluja palgile, võtab siis sõna lausumata noa taskust, teritab ruttu pliatsi ära ja annab tütarlapsele tagasi. «Täna väga!» hüüab see ja jookseb kiiresti oma kohale tagasi. Poiss vaatab temale naeratades järele, paneb noa kinni, pistab tasku ja andub jälle joonistamisele. — Kas siin nüüd korra või korratusega tegemist, selle juurde jõuame kokkuvõttes. Nüüd tõmbame veel teisi jooni.

Vanas koolis ei tohtinud õpilased enda algatusel õpitunnis sõnagi kõneleda. Näide: Tean õpetajat, kes seda vasturääkimiseks nimetas, kui laps temale, näit., tunni ajal teatas, et ta peavalu pärast ei olevat saanud õppida, ja vasturääkimist kõige valjemalt karistas. Ega see olnud käesolevail päevil, aga palju aega sest tagasi ka pole.

Uues koolis võivad lapsed töö huvides vabalt enda mõtteid avaldada. Näi-

de: Opilased vaatlevad joonistustunnis puurisolevat kana, ja üks jutustab teistele, mitu kana temal kodus ja palju need munevad, jutustab seda ilma, et temalt oleks küsitud. Opetaja ja kaasopilased kuulavad ega sega jutustamist.

Vanas koolis ei tohtinud õpilased õpetajalt tunni ajal midagi küsida. Näide: Mäletan juhust, kuidas õpilane sellepärast tublisti tõreleda sai, et ta rehkendusraamatust trükivea üles leidis ja selle kohta kooliõpetajalt seletust küsis (see oli nimelt «kooliõpetajate» ajajärgus).

Uues koolis püüab õpetaja lapsi iga viisi selleks ergutada, et nad temalt rohkesti teateid küsiks. Näiteid teab vist iga õpetaja enda tegevusest. Kellel asi ometi veel võoram, lugegu kui mitte rohkem, siis vähemalt seda, mis Joh. Kühnel oma «Moodsas vaateõpetuses», mis «Kasvatuse» kaasas ilmunud, diaalooilisest õpivormist kõneleb.

Vanas koolis pidi õpitunnis enamasti niisugune vaikus valitsema, et kärbse lendamist võis kuulda. Näiteks küsime: Kui palju on õieti meie hulgas neid, kes õpitunni distsipliini väärtust seal valitseva vaikuse järele ei hinda, vaid teiste andmete järele?

Vanas koolis pidid õpilased, olgu see tunni- või vaheajal, hoobilt vaikima, kui kooliõpetaja sisse tuli. Ka liikumine pidi kohe seisma jääma. Näide: Kaheksa a. eest läksin ma uuele teenistuskohale. Minu eelkäija oli raudrusika mees olnud, aga mina ei tahtnud tema rada tallata. Püüdsin seda juba siis teostada, millest nüüd kõnelen. Varsti kuulsin aga tuttavatelt, et mind «juhniks» peetavat ja kardetavat, et kooliõpetajal käest raisku minevat. Peale selle ühe poisist isaga jutule juhtudes tüürisin mõttevahetuse selle küsimuse peale, et vanemate vaadetest, selgusele saada. Mees ei ütelnud minule mu pehmusest otsekohe muidugi midagi, aga seisukorra selgeks tegemiseks hakkas ta mu eelkäijat ses suhtes kiitma. «Oli, mis ta oli», tõendas mees, «aga seda peab ütleva — kord oli tal koolis vali. Kui ta lävest sisse tuli, siis oleksid poisid ta eest hooga kas või läbi seina pugenud».

Uues koolis võivad õpilased õpetaja juuresolekul sedasama teha, mis tema äraolekul. Ja mida nad tema juuresolekul ei tohi teha, ei tohi nad ka äraole-

kul. «Ei tohi» kaalub aga tegelikult koolis vähe. Selle asemele astub õpilaste «ei taha», ja see maksab ühtlaselt õpetaja juuresoleku kui ka äraoleku kohta. Näide: Pikk vaheaeg. Opilased mängivad vahekojas. Neil on parajasti mäng käsil, kus üksteist tuleb püüda. Kilgatakse, naerdakse. Opetaja tuleb sisse. Mäng ja kilkamine vältavad oma soodu edasi. Opetaja jääb akna kõrvale seisma ja vaatab mängu pealt. Natukese aja pärast pistavad plikakesed pead kokku ja sosistavad üksteisele midagi. Siis jooksevad kaks nobedamat teiste hulgast välja, hakkavad õpetajal üks ühest teine teisest käest kinni ja kutsuvad: «Tulge Teie ka mängima! Teil on muidu aeg igav». Opetaja on valdane mees. Ta otsaesist võib määratud muret lugeda. Kes teab, mis ta hinge just rõhub, aga tundub, nagu läheks selleks hiiglajõudu tarvis, et selle näo jooni ergutada naerule. Kuid vaevalt imet: Niipea kui lapsed õpetaja kätest kinni haaravad ja enda jumaliku — «jumaliku», ega ma seda teadvuseta ütle — soovi avaldavad, muutub mehe näos iga jooneke. Tinane-tõsidus kaob sealt nagu õhku sulades, ja lapselikrõõmsalt naerdes läheb mees mängima. Võidurõõmsad tütarlapsed aga kilkavad heledamini kui enne.

Vanas koolis ei tohtinud õpilased koolimajas millalgi jooksta. Näide: Kas on meie hulgas, täh. õpetajate hulgas, keegi, kes pole lapsi noominud ja võib olla karistanudki klassitoas, või mujal jooksmise pärast?

Uues koolis hoolitsetakse selle eest, et lapsed vaheaegil niipalju jooksta ja hüpata võiksid, kui tahavad. Kui majas ruumi koguni vähe, siis minnakse igal võimalusel välja ja liigutakse seal. Näidet otsima peame minema — imeklik küll — Soome. Meie kasvatlased käisid möödäläinud kevadel seal, tulid tagasi ja jutustasid (muuseas muidugi), et Soomes lapsed igal vaheajal, olgu see ka 10-minutilise ja olgu aeg tühine, õue mängima viidavat. Ja ega Soomes soojem ole kui meil.

Vanas koolis ei tohtinud õpilased vaheaegil millalgi kriidiga seinatahvli-le kirjutada. Näide: Seisin omal ajal paar või enamgi korda nurgas kriiditükk õlal, mis sealt maha ei tohtinud kukkuda, kui tunnile teist lisaks ei tahtnud saada, — sellepärast, et olin julenud

vaheajal seinatahvlile midagi joonistada. (Mis ma just joonistasin, seda enam ei mäleta, aga seda tean küll, et neil kriipsutustel kõlvatu sisu ei olnud).

Uues koolis tehakse klassi eessein, või koguni mitu seinat üleni tahvliks, antakse lastele mitmevärvilised kriidid kätte ja vaimustatakse neid võimalikult sagedasti joonistama. Näide: Kust seda võtta! Kas Soomes on, seda ma ei tea, aga Ameerikas küll on.

Vanas koolis ei tohtinud õpilased igal võimalikul juhusel õpetajaga rääkima minna, vaid pidid selleks sündsat aega valima. Näide: Kas Teie ei ole kuulnud, kuidas õpilased Teie ukse taga sissemineku üle nõu peavad, tiksteist ees ajavad ja läbi võtmeaugu tuppa vaadata katsuvad?

Uues koolis näeb õpetajat harva üksi liikumas. Ikka saadab teda salk õpilasi. Nad jooksevad alati ta juurde, kui teda näevad. — Näidet pole kusa-gilt võtta, aga igaüks võib seda oma koolis iseenesele näidata.

Nii vana ja uue distsipliini kõrvujooned. Nüüd vaatame, kumba neist õigustada, kumba kadumisele määrata. Poolehoidjaid on praegusel ajal vist mõlematel.

Koduses vabaduses kasvav laps tabub enda meelte kaudu igapäev hulga uusi mõisteid. Assotsiatsiooni tõttu reprodutseerib ta mälu neid mõisteid ühtelugu uuesti ja loob fantaasia abil hulga uusi veel juurde. Mõisted äratavad lapse hinges mitmesuguseid tundeid, olgu lõbusaid, või lõbutuid — lapses enamasti lõbusaid — ja tunnetest tõusevad tahted. See on eluhoovi harilik käik ja lapse juures kõige tähelpan-davam. Enda tahetele otsib laps alati teostamisvabadust ega hooli selle juures eettulevatest raskustest. Hommikust õhtuni näeme väikest meest või tüll-kest naiskodanikku elavas tegevuses. Ja õnnelik see laps, kelle tunded püsivalt ülevates helides võivad liikuda, kelle tahted võimalikult laialdast rahuldust leiavad! Nii areneb mõistus ja hari-neb hing. Alati ei või see aga nii olla.

Sülest põrandale pääsedes ja sealt enda jalule tõustes omab laps liikumisvabaduse. Uhes sellega aga tuleb vanematel tema tunnete hellitamist ja tahte rahuldamist sagedasti piirata. Laps on, näit. sagedasti saia söönud ja teab, et see maitseb. Nüüd näeb laps ema

käes pärimi ja märkab kohe selle suure saia-sarnadust. Ta küsib emalt uudsu-se nime järele ja teeb appertseptsiooni mõjul otsuse: sai on maitsev; pärim on saia sarnane: pärim on maitsev. Selle otsuse järele hakkab ta ema palu-ma, et see temale pärimi annaks. Ema seletab, et pärimi ei söödavat, ja ei anna. Laps ei saa aru, miks «maitsevat» pärimi ei sööda ja palub edasi. Asja võib nüüd kahel viisil lõpetada. Kui ema kasvataja on, siis võtab ta tükikese pärimi ja annab lapsele maitsta ühtlasi seletades, et pärimi süüa ei või. Laps maitseb pärimi, võtab selle kiiresti suust välja ja jõuab selle isikliku katse järe-le otsusele, mis ta endisele järeldusele risti vastu käib, nimelt: pärim on küll saia sarnane, aga iga saia sarnast asja ei või süüa. See otsus on ühtlasi kõr-gem mõiste, mis elukogemuse läbi saa-vutatud ja mis loomusunnilist toidu mõistet tähtsalt täiendab. Selle otsuse juures laps ei kahtle, ja tema hooleks võib edespäri pärimi usaldada. Ühtlasi reprodutseerib lapse mälu sellest loost ärganud otsustamisvõime abil tagant jä-rele veel teise otsuse, ja see on: Ema rääkis mulle tött: ema sõna võib usku-da. — Kui ema aga kasvataja ei ole, täh.: ei oska olla, siis surub ta lapse tahte tõrelemisega, või koguni vitsak.mbuga maha. Mis aga on selle järeldus? Laps jääb uskuma, et pärim maitsev on. Ühtlasi tärkab temas pahameel ema vastu, kes 1) temale «maitsevat» pärimi ei annud ja 2) teda selle õiglase soovi pärast päris ilmaaegu peksis. Ta töötab emale kättetasumiseks esimesel võimalusel terve pärimitüki ära süüa. See võimalus tulebki, ja laps haarab suure suuga pärimi järele. Nüüd selgub aga, et pärimi süüa ei või, ja meelepahaga viskab väike pahategija terve tüki minema. Puudust märgatakse muidugi varsti, ja kahtlus langeb lapse peale. See salgab, sest tal on juba sellekohaseid kogemusi. Vitsakimp lahendab jäl-legi küsimuse, ja seekord lõpulikult. Nii arendab selle ema tegevus, kes kasvataja ei oska olla, lapses madalaid, loomusunnilisi mõisteid, tundeid ja tahteid — valet, viha, kättetasumise iha, usaldamatust. — Sarnaseid lugusid, nagu saia ja pärimiga, juhtub lapsele veel õige paljude teiste asjade juures, nagu terariistade, mitmesuguste tundmata tööainete ja muude uudustega tutvune-

misel. Igakord on siis tarvis lapse tunnetele ja tahetele tõket tehes neid teistele juhtida ja selleks tarvitatavast kasvatuslisest, või ebakasvatuslisest viisist moodub, kas lapses madalamad või kõrgemad hingeelu avaldused esile tuuakse. Kasvatavalt mõjuvad muidugi ainult niisugused võtted, mis lapse kõrgema meelsuse arendamise teel elu ja loodust temale arusaadavaks teha püüavad, kuna iga võte, mis lapse hinge madalamates meelsuspiirides liikuma paneb, ebakasvatusline on.

Nii kasvab laps kodus, ühes kodus nii, teises teisiti, ja läheb siis enda harjumuste ja kujutlustega kooli. Olgugi, et enamalt koolielu väga palju lahku läks kodusest elust ja ka praegu veel läheb, laps ei muutu selletõttu ometi väher. Tema jääb selleks, millisenä kodus ta välja saatis. Tema väim ja hing, s. o. mõistus ja tundmused, tegevavad edasi nende võimetega, mis nad kodust kaasa toonud. Kooli kasvatusdööd peame sellepärast mõõtma samade mõõdupuudega nagu kodustki. Vaatame kuidas võttis ja võtab kool oma uue kasvandiku vastu.

Koolis on lapsel kõige pealt õpetajaga tegemist. Kodus oli isa maja valitseja; koolis näib õpetaja selle koha peal olevat. Isaga võis alati kõneleda kui vaja oli, ja õpetajaga — appertsipeerib laps — võib siis sedasama teha. Ja ta läheb ja kõneleb. Vana kool hoolitses selle eest, et lapsed ninakaks, liig julgeks, ei läheks ja vastas lapse niisuguse kõne peale tõrelemise või paremal juhusel vaikimise. Lapsele tundus see ülekohtune. Tema tahe, mille aratajaks polnud mingisugune pahe, tõrjuti karmiit tagasi. Aga see ei kadunud, vaid tõusis teisel viisil uuesti: nimelt esiteks pahameele ja pärastpoole viha, põlguse ja kättemaksuiva näol koolmeistri vastu. Meie teame ju väga hästi, kuidas vanas koolis õpetajaid heameelega sõimunimedega nimetati, ja ma olen isegi juhust näinud, kus õpilased kättemaksu vihas koolimaja põlema pistsid. Kui uues koolis nüüd õpetaja õpilasele vastutulelik ja kättesaadav on, temale isa aset täidab, siis on see ainuke tee sisemise, s. o. õpilase teadvusel kanduva distsipliini loomiseks. Ja kui niisugune distsipl. koolis valitsemas, siis pole õpetajal karta, et teda sõimunimedega austataks.

Enamasti igas koolimajas leidub võrdlusi rohkem vaba ruumi kui kodus. Kus kodus niisugust ruumi leidus, seal võis jooksta ja hüpata: Vaba ruum koplis peab jooksmiseks ja hüppamiseks olema — otsustab laps ja jookseb. Vanas koolis sattus väike jooksik nurka seisma — sellepärast, et ei osanud kodu ja kooli vahel vahet teha. Aga seda teab see vana kool ka, et seal siis ometi jooksti, kui koolmeister selja pööras ja sagedasti ennast varjata püüdes nii silma vigastati või kukkudes jalga nikastati. Kui uus kool jooksu ja mängu edustab, siis kasvatab ja harib ta last. Need, kes pehmusest ja logelemisest kõnelevad, on raudrusika mehed, kes orjavaimust veel pole suutnud lahti saada.

Laps on perekonna pidudel käinud ja igal pool näinud, et hulgakesi koos olles mängitakse. Koolis läheb selle tõttu mäng iseenesest lahti. Vanas koolis lõppes ka mäng sagedasti nurgas seismisega, aga seda ei suutnud vana kool ometi ära hoida, et salaja sagedasti kõlbmatuid mängusid poleks etendatud. Korda võib ainult nii luua, nagu uus kool seda teeb, s. o. laste mängu edustades ja õpetaja isiklise osavõtmisega elustades.

Kui kodus isa lävest sisse tuli, siis jooksid lapsed temale võidu vastu. Koolis, aga imelik: kui õpetaja... ei koolmeister, sest see oli vanas koolis — sisse tuleb, siis püüavad kõik nurkalis on õpetaja selles ametis, mis kodus pugeb. Aga see õpetaja, kelle eest poisid valmis olid läbi seinä pugema, peab nüüd tunnistama, et tema koolis vaheaegadel suurem kisa oli, kui uues koolis, kus lapsed vabal ajal mängivad, ehk millelegis muus mõistlikus tegevuses on.

Laps on kodus liiva peale, niiske aknaruudu peale ja mujale kirjutama harjunud. Koolis leiab ta seinatahvli ja kriidi ja saab aru, et siin vast nüüd alles mõnus joonistamisvõimalus leidub. Vanas koolis tuli vali kooliõpetaja ja vedas väikse määrija kõrvupidi tahvli juurest minema. Neist väikseist määrijaist said selle distsipliini tõttu tõesti määrijad, sest nad kirjutasid ja joonistasid kõik kohad koolimajas, mis just õpetaja nina all ei olnud, kõiksuguseid sõimusõnu täis. Õpetaja sõimunimi oli seal ikka aukohal. Selle pahe vastu tundis vana kool enese võimetu olevat ja

võttis seda kui paratamatust. Selle tõttu ei saa meie ka endile ette kujutada vana koolimaja, mille seinad, aknad ja ukсед neist ilustustest puhtad oleksid. Kõige mõõduandvam on siin veel koolimaja välik, s. o. teatav kullakammer, mis enda siseornamentika tõttu on kujunenud tõsiseks psühholoogiliseks laboratooriumiks ainult selle tõttu, et seal õpilase rõhutatud isik raudrusika distsipliini edustaja, eest varjatud oli ja ta hing julgesti võis avaneda. Kui uus kool nüüd klassitoa seinad üleni seinatahvliteks muudab ja lastele värvikriidid kätte annab, siis on see väikeste suhtes sama suur uuendus nagu suurtel talurahva vabastamine või maareform.

Kui laps kodus elus mõnda nähtust ei suutnud tajuda, siis küsis ta kohe suurtelt seletust. Suured vastasid muidugi, või kui mõni ei vastanud, läks küsija jälle teise juurde ja juurdles seni, kuni vastuse sai. Opetunnis avaneb lapsele palju-palju uut, mis arusamatu. Ainuke suur, kellelt siin midagi küsida võiks, on õpetaja. Ja laps küsibki. Vanas koolis vastati temale: Pea suu ja pane tähele, mis sulle räägitakse! Tunni ajal ei tohi laps midagi kõneleda! — Lapsed vaikisidki nagu haud ja koolmeister oli rõõmus selles teadmises, et temal tunnis hea kord valitseb. Aga imelikul kombel lõigati just vanas koolis otse tundide ajal suured lõhed laudadesse ja tehti muudki sarnast tööd. Kuidas sellega hakkama saadi, kes seda teab, aga saadi. Vaadake kusagil vanu koolilaudu, või mõne leeritoa pinke! Teie leiaste niisugust nikerdustööd, et Teil huvi tõuseb mõnda niisugust pinki E. R. Muuseumi viia. Opi-tunni surmavaikus ei ole siin kaugelki veel distsipliini väärtus, ja uus kool teeb õieti, kui ta küsimuse laste hooleks jätab. Kui tunnist selle tõttu kõnekõmin kuuldu, siis ei ole see distsipliini puudus, vaid selle väärtus, sest just see kõne on tõenduseks, et lapsed huviga asja juures on, mitte laudu ei lõigu. Muidugi mõista ei ole see lubatav, et lapsed tunnis üksiteisele külajuttu puhuma hakkasid, aga seda ei tule tegelikult koolis üldse ette: lastel puuduvad seal sellekohased kogemused ja kalduvused. Töö hoiab neid tegevuses ja sellest saadub vabatahtlik kord, mis alal hoidub sunduseta.

Kodus kõneles laps alati, kui midagi

kõneleda oli. Ja kui kedagi ei olnud, kes vastu oleks kõnelenud, siis puhus ta puupilbastele ja oma mänguhobustelegi hinge sisse ja vahetas nendega mõtteid. Kooli minnes ja teiste kõrval pingil istudes järjeldas laps, et nüüd vast alles kõneleda võib. Ja ta kõpeleski. Aga vaata: seal tuli koolmeister, haaras tal juuksetutist kinni ja ütles: Tule seisa pool tundi nurgas, siis tead teinekord, et tunni ajal kõneleda ei tohi! Nii suluti laste suu. Nad vaikisid, aga kui õpetaja selja pööras, siis näitasid nad temale vaikides keelt. Uus kool lubab lapsi tunni ajal töö huvides ka üksiteisega kõneleda ja õpetaja võib seal ümberpöörda kartmata, et lapsed temale keelt näitaksid.

Kodus ei sunnitud last kaua paigal istuma. Kui ta vahest pandigi kas õppimise või mõne töö juurde, siis võis sealt tarvituse korral ka ära minna ja uuesti tagasi tulla. Koolis teeb laps nõndasamuti, ja kui tal tunni ajal pliiats maha kukub, siis läheb ja toob selle ära. Seal tabab teda aga teatav õnnetus, ja edespidi ei liigu ta enam paigast. Aga selle eest sõidab ta koolmeistri äraolekul nelja hobusega üle laudade ega pole tal sellega asja, et pikad jäljed järele jäävad.

Ettetõdud võrdluste põhjal peaks nüüd selge olema, et vana kooli raudrusika distsipliin õieti mingi korraldus ei olnudki. Seda jätkus ainult senikauaks, kui õpetaja juures oli. Lahkus see, siis oli ka kord kadunud, ja lapsed anduvad heameelega igasugusele korratusele. Niisugune seisukord mõõdus sellest, et see distsipliin laste sisemisel äratundmisel ei kandunud, et see neile tarbetu ja sagedasti ülekohtune näis. Välise surve abil saavutatud jäigi see korraldus lastele transsendentaalseks, s. o. väljaspool teadvust olevaks, nähtuseks, ei kasvatanud neid ega annud neile ellu midagi kaasa. Ehk, kui negatiivselt võtta, siis võib ütelda, et see lastelt nende algatusvõime, iseteadvuse ja tegevusehuvi riisus ja neile saamatuse, kohmetuse ja argtuse ellu kaasa andis. Ja kas meie ei leia just neid hingeomadusi meie seltskonnas praegusel päeval väga palju ja ka nendega harilikult kaasas käivat madalat, loomusundidel põhjenevat, meelsust nagu pettust, oma kasu j. m.!

Selle vastu pakub uue kooli distsipliit, mis kandub lapse sisemisel, immantlisel, äratundmisel, tuleviku kohta õige kevadisi väljavaateid. Selle korralduse loovad lapsed õpetaja juhatusel ise aru saades, et muidu nende töö ja elu ei sobi, ja peavad siis seda kui elulist vajadust, ise ka ülevõet. Sellega ühes areneb laste intellekt ja harineb nende meelsus: neis tärkavad ja kasvavad hakkavad, tegevushuvi, püsivus, süldus, õiglus. Seda kõike viivad nad koolist ka ellu kaasa, ja seda just meie tuleviki vajabki.

Need aga on äärmused, mis ma võrdluseks ette tõin, ja kui nüüd õpetaja, kes muidugi uue ja parema poole hoiab, küsib, kuidas seda kätte saada, siis on vastus selle peale alles võlg. Elu ei liigu äärmusi mõõda, vaid on alati kesk-pärane. Ei või loota ega soovida, et õpetaja uue parema distsipliini oma koolis hoobilt maksma suudaks panna. See oleks vast siis võimalik, kui kodu koolile ainult hästi kasvatatud lapsi annaks. Aga kodu kasvatab lapsi, nagu selle peale kord juba tähendatud, väga mitmesuguselt, sagedasti ebakohaselt, ja kool saab selle läbi hulga hingeliselt rikutud lapsi. Need väikesed Tootsid ja teised sarnased subjektid tõmbavad siis õpetaja kavatsustest sagedasti kriipsu läbi. Me teame juba, et iga laps kooli-ellu nõnda kohaneb, nagu koduse elu mälestused ja järjeldusvõime seda eeldavad. Väga huvitav on siin nüüd tähele panna, kuidas keegi laps ühel või teisel juhusel asjast aru saab ja kinni hakkab. Võtame siingi äärmusi näituseks, et arutus ülevaltlikum saaks. Tõotan oma toas. Järsku tormab saik lapsi sisse, üks nutab, teised ohivad ja ähivad. Nutjat on keegi löönud, ja teised tulevad nüüd kannatajale — «appi kaebama». Kui lugu nii õikavas tembris esineb, siis on enamasti tegemist mitte valupisaratega, vaid passiivse vastupaneku ja tasumisihiga pisaratega. Ka nüüd näib lugu nii, aga väikese haavunud plikakese õiglustunnet on siiski vaja rahuldada ja ühtlasi ta otsustamisvõimet arendada. Selleks vaja ka süüdlane kohale kutsuda. Küsin järele, kuidas lugu juhtus ja ütlen siis: «Minge kutsuge lööja siia!» — «Ei meie julge minna: pärast lööb meid ka!» vastavad ühed (tütarlapsed). «Lähme võtame käest kinni, toome siia, kui ei tule», arvavad kaks

poissi. Minu juures toas oli enne meie Toots, teisenimeline küll, aga muidu päris Toots. See mees seltsis nüüd ka sisetulnute juurde ja avaldas poiste poole pöördudes enda vaatekohta: «Lähme, võtame kõrist kinni, toome siia!» — Mõni päev peale selle sõitis sama Toots teiste seltsis reel koju. Teel tõusis reel rabelemine, ja Tootsi müts lendas peast maha. Poiss süüdistas teist, ega läinud mütsi ülesvõtma, vaid sõitis palja peaga koju. Teisel hommikul tuleb ta ikka — palja peaga — kooli ja kaebab mulle: «Poisid tõukasid eila minu mütsi peast maha. Ma läksin täna ära võtma, aga ei olnud enam seal». Müts jäigi kadunuks. Igaks juhuseks oli aga Toots taskusse topitud suvekübaraga varustatud. Päev hiljem tõusis koduteel kadunud mütsi pärast riid. Toots haaras tee äärest tähisoksa (teemärgi) ja virutas sellega ühele vastasele otsekohe pähe. Lõi pea veriseks. Teised jooksid appi, ahastasid, kahetsesid, lööja aga läks edasi ja hüüdis tuttavale vastutulijale: «Andsin ühele kuradile õieti nii, et tal pea tilkuma hakkas». Järgmisel hommikul tuli mees niisuguse ilmstüüta näoga kooli, nagu ei oleks maailmas kõige pisematki paha olemas. — Niisuguste valulaste teod loovad õpetajale ta töös suuri raskusi, panevad vahest kahtlema kõige hea ja ilusa juures. Neil Tootsidel ja Tootsikestel on kodus «kõrist kinni» hakatud, neid on peksetud ja muul viisil rõhutud. Koolile võivad nad nüüd muidugi ainult seda edasi anda, mis neil endil on. Lahkust ja südamlust, millega uus kool neile vastu tuleb, peavad nad õpetaja nõrkuseks, ja nende madal meelsus võtab sellest hoogu. Aga — nagu öeldud — on need äärmused, ja neid ei ole õnneks palju. Uldiselt tuleb aga juhiseks võtta: Olgulaps hästi või halvasti kasvatatud, tegelik kool peab ta kõigile ühtlase lahkuse ja südamlusega vastu võtma. Kui ju midagi parandavalt mõjuda võib, siis on see küll kõige pealt töö, mis saatub püsiva hoole ja heatahtlusega. Erakordsetel juhusel tuleb muidugi ka erandlisi abinõusid tarvitada, kuid needki võivad ainult kasvatuslikud olla. Nende hoolekandjate ja teiste sarnaste meeste nõuanded, kes niisugustel kordadel harilikult ikka raudse distsipliini vajadust rõhutavad, ei pea õpetajat õigelt teelt

eksitama. Vana kool oli distsipliini poolest ülekohtune ja lühikese nägemisega. Need puudused pärandas ta meie praegusele seltskonnale, ja sellel ei ole nüüd uuele koolile paremat tööainet anda. Mis meil puudub, seda peab kool iseendale looma. Selleks ta ju õieti tegevuses on. Opetajail on siin kõige pealt usku kooliuuenduse jõu ja väärtuse sisse tarvis. On see tajutud, küll siis asi edenema hakkab. Tõuseb siis õpetajal tegelikus töös võimata raskusi ja tekib küsimusi, mida kodusel teel lahendada ei saa, siis leitakse lahendusvõimalusi kursuste, ettelugemiste ja eeskujukoolide kaudu. Sennikaua, kui meil niisuguste korralduste ja asutuste järele nõudmist ei ole, ei tõuse need ka ellu. Nende ellukutsumiseks aga meil juba võimalusi leidub. Iga seminaari juures peaks töötama eeskujulikult korraldatud tegelik kool, kus õpetajad vajaval korral õppetööd pealt vaatamas võiksid käia. Kui siis õpetajal ta tööks tarvilised kogemused juba omandatud on ja ta laste elu koolis värvi, kuju, heli ja teorikaks muudab, siis saadub tal distsipliin, mis täidab kõiki esitatud nõudmisi ja mis rahuldab lapsi ja ka õpetajat ennast.

See kõik, millest siin kõneldud, käib muidugi mõista algkooli kohta, sest jutt on olnud ju ainult lastest. Keskkooli kohta kujuneb distsipliini-küsimus teistsuguseks, sest täisealiseks saavate noorte hingeelus tõusevad tegevusse uued mõisted, tunded ja tahted, mis enda mõju ka distsipliini peale avaldamata ei jäta. Uue kooli distsipliini põhimõtted keskkooli kohta on siiski needsamad mis algkooli kohta. Lahkuminekuud esinevad ainult vähestes eriküsimustes.

Õpetajate palgaseadus.

Riigikogu poolt 13. mail 1921. a. vastu võetud.

§ 1. Palga saamise suhtes jagunevad õpetajad kolme järku:

a) I järku kuuluvad: kodu- ning vä-jamaa ülikoolide ja teiste kõrgemate õpeasutuste lõpetajad; kõrgemate õpeasutuste kursuse läbikuulunud isikud; õpetajate instituutide lõpetajad; Tartu ülikooli juures korraldatud keskkooli õpetajate asetäitjate ettevalmistamise kursuste lõpetajad; mitte alla 2 aastat kestvate kõrgemate kursuste lõpetajad

Distsipliin keskkoolides jätab praegusel ajal vistist rohkem soovida kui algkoolides. Seda tõendavad üksikud siin ja seal avalikuks tulevad vahejuhtumused. Tekkinud küsimusi lahendatakse aga nõrkade pinnapealsete korraldustega. Sügavama uuendustöö juurde ei juleta nähtavasti asuda. Algkooli on püütud liikuma panna. Olgugi seal edusammud väiksed, hakatust ou siiski tehtud, ja mõned üksikud õpetajad on uuendustöös juba kaunis kaugele jõudnud. Kui keskkool aga niisuguse aristokraatliku tõsidusega, nagu tänini, asjast eemale jääb või koguni vana ja uue korralduse vahele — nagu seda mõnes kohas võib tähele panna — korralduse laseb tekkida, siis saab ta algkooli töö mahakiskujaks. Uuendus tuleb üleni ja tühtlaselt läbi viia, ainult siis võib seliast soovitavaid tagajärgi tulla.

Mis puutub viimaks meie ülikoolisse, siis peab ütleva, et värvimütsid, joomlemine, vehklemine ja muud keskaegse rüütlilõbu jäänused demokraatlikku pealtvaatajat, eriti õpetajat, kudagi ei rahulda. Korporatsiooni-vaimu ei ole vabale Eestile vaja. Kui selle juures meelde tuletame, et meie koolinõunikudelt ülikooli haridust nõutakse, siis peab siit paistvate vahekordade kohta küll küsimismärgi kirjutama.

Selge on: distsipliini-küsimus valdab Eesti koolielu alt kunni ülesse, juurtest kunni ladvatipuni. Vabaduse-vaimu on igale poole vaja. Senni saavutatud vabadused on enamasti puht-välised. Nendega peab kaasas käima ka sisemine vabanemine, alles siis võime oma kooli kaudu endile vaba tuleviku luua.

keskkooli või õpetajate ning vaimuliku seminaari eelharidusega; veneaegsed keelte ülemõpetajad; eriõpeainete õpetajad sellekohase kutsetunnistusega ja vähemalt keskkooli või õpetajate ning vaimuliku seminaari eelharidusega; merekoolide õpetajad kaugesõidu kapteni eksamiga, kellel peale selle keskkooli või keskkoolile vastava kutsekooli eelharidus või merekooli õpetaja kutse; 1919. a. 28. augusti õpetajate palgamääruse

§ 3. märkuse II põhjal I ja II järku tõstetud õpetajad.

b) II järku kuuluvad: õpetajate ning vaimuliku seminaari lõpetajad; eksami teel kõrgema algkooli õpetaja kutse omandanud isikud; keskkoolide lõpetajad; eriopeainete õpetajad sellekohase kutsetunnistusega, aga vähema kui keskkooli või õpetajate seminaari eelharidusega; kreis-, kodu- ning algkooli õpetaja kutse omandanud isikud; merekoolide õpetajad kaugesõidu kapteni eksamiga ja vähema kui keskkooli haridusega; 1919. a. 28. augusti õpetajate palgamääruse § 3 märkuse II põhjal III ja IV järku tõstetud õpetajad.

d) III järku kuuluvad kõik teised õpejõud, keda nende hariduse järgi I ega II järku ei saa arvata.

Märkus I. Selles paragrahvis tähendamata õpetajate liigitamine kuulub haridusministeeriumile.

Märkus II. Kunni 31. juulini 1921. a. kuuluvad I järku õpetajad, kes Tartu ülikooli juures korraldatud keskkooli õpetajate asetäitjate ettevalmistamise kursustel 1919. a. nõuetavad eksamid ära on teinud; pärast seda tähtaega langevad nad, kui kursuste lõpueksamid ära ei tee, II järku.

§ 2. Avalikkude koolide õpetajad saavad põhipalka riigiteenijatega ühtlaselt järgmiste astmete ja normide järgi:

I. aste	6000.—	marka.
II. "	5500.—	"
III. "	5000.—	"
IV. "	4600.—	"
V. "	4200.—	"
VI. "	3800.—	"
VII. "	3500.—	"
VIII. "	3200.—	"
IX. "	2950.—	"
X. "	2700.—	"
XI. "	2500.—	"

Koolitöö praktika	Juhataja koolis, kus 7 või enam klassikomplekti					
	I. järk (§ 1, p. a)		II. järk (§ 1, p. b)		III. järk (§ 1, p. d)	
	Palga astmed	Põhipalk kuus marka	Palga astmed	Põhipalk kuus marka	Palga astmed	Põhipalk kuus marka
12-aastane praktika . .	II	5500	IV	4600	VI	3800
8 " "	III	5000	V	4200	VII	3500
4 " "	IV	4600	VI	3800	VIII	3200
Vähem kui 4-aastane praktika	V	4200	VII	3500	IX	2950

Koolitöö praktika	Juhataja koolis, kus alla 7 klassikomplekti ja juhataja abi					
	I. järk (§ 1, p. a)		II. järk (§ 1, p. b)		III. järk (§ 1, p. d)	
	Palga astmed	Põhipalk kuus marka	Palga astmed	Põhipalk kuus marka	Palga astmed	Põhipalk kuus marka
12-aastane praktika . .	III	5000	V	4200	VII	3500
8 " "	IV	4600	VI	3800	VIII	3200
4 " "	V	4200	VII	3500	IX	2950
Vähem kui 4-aastane praktika	VI	3800	VIII	3200	X	2700

Koolitöö praktika	Õ P E T A J A					
	I. järk (§ 1, p. a)		II. järk (§ 1, p. b)		III. järk (§ 1, p. d)	
	Palga astmed	Põhipalk kuus marka	Palga astmed	Põhipalk kuus marka	Palga astmed	Põhipalk kuus marka
12-aastane praktika . .	IV	4600	VI	3800	VIII	3200
8 " " . .	V	4200	VII	3500	IX	2950
4 " " . .	VI	3800	VIII	3200	X	2700
Vähem kui 4-aastane praktika	VII	3500	IX	2950	XI	2500

Märkus I. Kodu- ning väl- jamaa ülikoolide ja teiste kõrgema- te õpeasutuste lõpetajad ja 1919.a. 28. augusti õpetajate palgamääruse § 3; märkuse II põhjal I järku tõs- tetud õpetajad tõusevad palga saa- mise suhtes ühe astme võrra kõr- gemale, kui nad õpetavad kesk- või kutsekoolide klassides mis on 6- aastalisest algkoolist kõrgemal.

Märkus II. I järku kuuluvad õpetajad, peale selle paragrahvi märkuses I tähendatud õpetajate, langevad palga saamise suhtes ühe astme võrra allapoole, kui nad ei õpeta kesk- või kutsekoolide klassi- des, mis on 6-aastalisest algkoolist kõrgemal.

Märkus III. II järku kuulu- vad õpetajad tõusevad palga saa- mise suhtes ühe astme võrra kõr- gemale, kui nad õpetavad kesk- või kutsekoolide klassides, mis on 6-aastalisest algkoolist kõrgemal.

Märkus IV. Uksikuile koo- lijuhatajatele, nende abidele ja õpe- tajatele võib haridusministeerium määrata maakonna- või linnakooli- valitsuse (riigikoolides haridusmi- nisteeriumi kooliosakonna) põhjen- datud ettepanekul kõrgema astme palga, kui selles seaduses nende kohta ette on nähtud. Kui selle juures kõrgem kui I astme palk tuleb määrata, otsustab seda Vaba- riigi Valitsus.

§ 3. Peale § 2 tähendatud põhipal- ga saavad õpetajad käesoleva määruse makspanemisest alates ajutist elukalli- duslisa samal määral, kui riigiteenijad.

§ 4. §§ 2 ja 3 ettenähtud normide järgi maksetakse palka kohtades, mis elukalliduse poolest riigiteenijale palga maksmiseks I liiki on arvatud. Teistes kohtades on palkade protsendiline ala- nemine samasugune kui riigiteenijailgi.

§ 5. Opetajate nädalatundide nor- maalarv on 24, misjuures mitmes koo- lis antavad tunnid ühte arvatakse. Peale selle on õpetaja kohustatud enese peale võtma tarvilikud õpe- ja kasvatus- tööga ühenduses olevad kõrvalised tööd (korrapidamine koolis, klassi juhatus, klassi-raamatukogu hoidmine ja raama- tute väljaandmine, kirjalikud tööd, füü- sikaliste ja keemiliste katsete etteval- mistamine).

Märkus I. Internaadiga ühen- duses oleva töö eest maksetakse kooli ülevalpidaja poolt eraldi tasu, kusjuures tasu summa iga interna- diga kooli jaoks kindlaks määrab maakonna- või linnakoolivalitsus (rii- gikoolides haridusministeerium).

Märkus 2. On õpetaja tundide arv nädalas alla või üle 24, siis maksetakse temale palka tundide arvu järele: iga nädala tunni eest $\frac{1}{24}$ osa õpetaja eespool tähendatud palgast (põhipalgast ja elukalliduslisast).

Märkus 3. Opetajate se- minaari ning seminaari harjutuskoo- li õpetaja ja riigi kunsttööstuskooli eriopeainete õpetaja nädala tundide normaalarv on 18. Alla või üle 18 nädalatunni andmise korral makse- takse neile iga nädalatunni eest $\frac{1}{18}$ osa õpetaja palgast.

Märkus 4. Tehnikumi eri-õpeaine õpetaja nädalatundide normaalarv on 12. Alla või üle 12 nädalatunni andmise korral maksetakse iga nädalatunni eest $\frac{1}{12}$ osa õpetaja palgast. Tehnikumi assistentide, keelteõpetaja ja eeltehnikumi õpetajate nädalatundide normaalarv on 24. Alla või üle 24 nädalatunni andmise korral maksetakse neile iga nädalatunni eest $\frac{1}{24}$ osa õpetaja palgast.

Märkus 5. Koolijuhataja annab iga juhutatava klassikomplekti kohta 2 tundi nädalas vähem oma kooli õpetaja nädalatundide normaalarvust, kuid mitte vähem kui 6 tundi nädalas.

Märkus 6. Tehnikumi direktor saab koolijuhataja palga ilma tunni andmata.

Märkus 7. Koolijuhataja abi annab iga juhutatava klassi komplekti kohta 2 tundi nädalas vähem oma kooli õpetaja tundide normaalarvust, kuid mitte vähem kui 12 tundi nädalas.

Märkus 8. Tehnikumi inspektor saab inspektori palga 6 nädalatunni juures. Tehnikumi osakonna juhatamine arvatakse 2 nädalatunni ette.

Märkus 9. Eri- ja kutsekoolide õpetõkodade juhatajad ja meistrid-instruktorid palgatakse ametisse kooli ülevalpidaja poolt vabal kokkuleppel, silmas pidades valitsuse poolt normeeritud palka riigi töökodades; lepingu kinnitab haridusministeerium.

Märkus 10. Klassikomplekti all mõistetakse selles seaduses õpilaste kogu, keda õpetaja ühes ruumis õpetab.

§ 6. Üle § 5 ja selle märkustes tähendatud tundide normaalarvu, kuid mitte üle 6 tunni nädalas, võib õpetaja, juhataja või tema abi anda ainult tungiva korral maakonna- või linnakoolivalitsuse (riigikoolides haridusministeeriumi) loaga pedagoogikanõukogu ettepanekul; kui õpetaja mitmes koolis õpetab, siis on selle kooli pedagoogikanõukogu nõusolek tarvilik, kus tal kõige rohkem tunde on. Üle selle normi tundide andmiseks on haridusministeeriumi nõusolek tarvilik.

Märkus. Juhataja või juhataja abi saab üle normi antud tundide eest eraldi tasu sel määral, kui palju ta peaks saama õpetajana nende tundide eest sessamas koolis.

§ 7. Asetäitetundide eest maksetakse õpetajale, kooli juhatajale või tema abile tasu iga antud tunni eest üks seitsmektümmendik osa tema kui õpetaja kuu põhipalgast ja elukalliduslisast normaal nädalatundide arvu juures, aga ainult siis, kui asetäitetundide andmine sünnib maakonna- või linnakoolivalitsuse (riigikoolides haridusministeeriumi) nõusolekul, või kui võimata on koolivalitsuse või ministeeriumi nõusolekut enne asetäitetundide andmist nõutada, esialgselt koolijuhataja korraldusel.

§ 8. Opetaja koolitöö praktika aastate arvesse võetakse teenistusaastad, kus ta koolis vähemalt 50% nädalatundide normaalarvust on annud; aasta, mil on antud alla 50%, kuid mitte vähem kui 25% nädalatundide normaalarvust, loetakse pooleks teenistusaastaks; aastaid, mil tunniarv alla 25% normaalarvust oli, ei võeta arvesse; juhataja ning juhataja abi töö arvatakse aasta aasta ette.

Märkus. Koolitöö praktika aastate arvesse võetakse aeg, mil õpetaja küll faktiliselt koolis ametis ei olnud, kuid juriidiliselt ametis olevaks loetakse (sõjaväeteenistuses viibimine, haigus jne.).

§ 9. Avalikkude algkoolide õpetajate ja juhatajate ning nende abide põhipalga maksab linnades tervelt — linnaomavalitsus, maakondades — maakonnaomavalitsus 80%, koolide ülevalpidajad (majanduslikkude koolide kandjad) 20%; elukalliduslisast kannab riik 80%, kooliülevalpidaja 20%.

Koolijuhatajad, juhatajate abid ja maa- ning alevikoolide õpetajad saavad kooliülevalpidajalt korteri ühes kütte ning valgustusega, mille eest nende põhipalgast ja elukalliduslisast 20% maha arvatakse. Kus ei ole võimalik korterit anda, seal saavad nad palga täiel määral.

Märkus I. Kui korteri väärtus ühes kütte ja valgustusega vähem on kui 20% põhipalgast ja elukalliduslisast, siis tasub puuduva osa korteriandja rahas. Selle juures hindab korteri, kütte ning

valgustuse linnas — linnavalitsus, alevis — alevivalitsus ja maakonnas — maakonnavalitsus.

Märkus II. Selles paragrahvis tähendatud vahekorras maksavad riik ja omavalitsus ka käesoleva seaduse § 6 ettenähtud lisatundide tasu. Lisa- ja asetäitetundide eest maksetavat tasu ei võeta korterihinna mahaarvamisel arvesse.

Märkus III. Tunniandjaile ei ole koolide ülevalpidajad kohustatud natuuras korterit andma.

Märkus IV. Opetajad, kes omavalitsustelt selle paragrahvi alusel palka saavad, loetakse omavalitsuse teenijateks.

§ 10. Avalikkude kesk- ning kutse-(eri-) koolide õpetajate põhipalk ja elukalliduslisa on tervelt riigi kanda. Nende koolide juhatajate ja juhatajate abide põhipalgast ja elukalliduslisast on riigi kanda 80%, kuna nende koolide ülevalpidajad (majandusliikude kulude kandjad) on kohustatud andma juhatajaile ning juhatajate abidele korteri ühes kütte ja valgustusega.

Märkus. Kus ei ole võimalik korterit anda või ei taheta pakutavat korterit võtta, tasutakse koolijuhatajale ja tema abile faktilised korteri, kütte ning valgustuse kulud, kusjuures nende kulude kandja ei ole kohustatud enam kui 3-toalise korteri eest tasu maksma, kuid mitte vähem kui 20% põhipalgast ja elukalliduslisast.

§ 11. Tasu asetäitetundide eest (§ 7) maksab asutus või isik, kelle kanda põhipalk.

§ 12. Peale palga maksetakse selle asutuse või isiku poolt, kelle kanda põhipalk, perekonna toetusraha riigiametnikkude kohta käivate üleriiklike määruste ja normide järgi kõikide avalikkude koolide ja eraalgkoolide ja õigustega erakesk- ning erakutsekoolide õpetajaile kui ka tunniandjaile, kui viimaste nädalatundide arv koolides, mille õpetajail õigus perekonnaabiraha saada, on vähemalt 50% normaalarvust.

§ 13. Avalikkude koolide, eraalgkoolide ja õigustega erakesk- ning erakutse-(eri-) koolide õpetajad ja tunniandjad, kui viimaste nädalatundide arv

tähendatud koolides on vähemalt 50% normaalarvust, kui ka nende perekonna liikmed saavad haiguse korral arstiabi ning rahalist toetust ja summa korral ajutist abiraha ühesugustel alustel riigiteenijatega — riigikoolides riigi poolt, avalikkudes (eri-) koolides ja õigustega erakesk- ning erakutse-(eri-) koolides ja eraalgkoolides nende koolide ülevalpidajate poolt, avalikkudes algkoolides linna-, alevi- või maakonna-omavalitsuse poolt, kes nende koolide õpetajaile § 9 ettenähtud põhipalga maksab.

§ 14. Eraalgkoolide ja õigustega erakesk- ning erakutse-(eri-) koolide õpetajad saavad palga selles seaduses ettenähtud normide järgi; selleks otsustatakse, kui ka § 13 ettenähtud arstiabi korraldamiseks ja § 11 tähendatud asetäitetundide eest tasumaksmiseks ja § 12 ettenähtud perekonna abiraha maksmiseks saavad erakesk- ning erakutse-(eri-) koolid, kui nad avalikkude koolide ülesandeid täidavad, haridusministeeriumi sellekohase otsuse põhjal toetusraha, eraalgkoolid aga, kui nad avalikkude koolide ülesandeid täidavad, vastava koolivalitsuse ettepanekul maakonna-, linna- või alevi-omavalitsuselt.

§ 15. Palk maksetakse välja hiljemalt iga kuu viimaseks päevaks; avalikkudes koolides — kohaliku koolivalitsuse kaudu, eraalgkoolides ja õigustega erakesk- ning erakutse-(eri-) koolides — nende ülevalpidaja poolt.

Märkus. Palgasaatmise kulud ei arvata õpetaja palgast maha.

§ 16. Käesolev seadus hakkab maksma 1. jaanuarist 1921. a. kõigis tema osades seaduses ettenähtud kujul peale järgmiste erandite:

a) Eraalgkoolide ja õigustega erakesk- ning erakutse-(eri-) koolide õpetajate kohta hakkavad seaduses ettenähtud normid maksma 1. augustist 1921. a. Tähendatud koolid, samuti ka õigusteta erakesk- ning erakutse-(eri-) koolid, kui nad avalikkude koolide ülesannet täidavad, võivad aga nende normide järgi palga ja perekonna abiraha maksmiseks ja arstiabi korraldamiseks 1. jaanuarist 1921. a. kunni 1. augustini 1921. a. riigilt haridusministeeriumi ettepanekul toetust saada.

b) Palgaseaduse §§ 9 ja 10 ettenähtud vahekorras hakkavad riik ja oma-

valitsused palka maksta 1. augustist 1921. a. arvates. 1. jaanuarist 1921. a. kuni selle tähtajani maksavad riik ja omavalitsus igatüks selle osa palgast, mis nad olid kohustatud maksta Asutava Kogu poolt 28. aug. 1919. a. vastuvõetud õpetajate palgamääruse põhjal, ja omavalitsused peale selle nende poolt määratud palgalisad igas kuus vähemalt selles suuruses, nagu nad 1921. a. veebruari kuus maksavad olid; puuduva osa maksab riik.

d) 1. jaanuarist 1921 kuni 1. augustini 1921 võetakse palgamaksmisel arvesse kõik üle § 5. ja selle märkustes ettenähtud nädalatundide normaalarvu antud lisatunnid, mille andmiseks 28. augusti 1919. a. õpetajate palgaseaduse § 10 ettenähtud korras luba on nõutatud.

§ 17. Selle seaduse jõusse astumise-ga kaotavad oma maksvuse 1. jaanuarist 1921. a. arvates: 1) Asutava Kogu poolt 28. aug. 1919. a. vastuvõetud määrus õpetajate palga kohta (1919. a. «Riigi Teataja» nr. 60); 2) Asutava Kogu poolt 19. det. 1919. a. vastuvõetud määrus õpetajate palgalisa kohta (1919. a. «Riigi Teataja» nr. 110-111); 3) Vabariigi Valitsuse poolt 12. apr. 1920. a. vastuvõetud määrus õpetajate palgalisa kohta (1920. a. «Riigi Teataja» nr. 59-60); 4) Seadusandliku delegatsiooni poolt 14. mail 1920. a. vastuvõetud lisa Asutava Kogu poolt 28. aug. 1919. a. vastuvõetud määruse § 9. juure õpetajate palga koh-

ta (1920. a. «Riigi Teataja» nr. 79-80); 5) Vabariigi Valitsuse poolt 4. juunil 1920. a. vastuvõetud täiendav määrus õpetajate palgalisa kohta (1920. a. «Riigi Teataja» nr. 89-90); 6) Ajutise Valitsemise korra § 12-a põhjal Vabariigi Valitsuse poolt 10. augustil 1920. a. vastuvõetud seaduse lisa Asutava Kogu poolt 28. aug. 1919. a. vastuvõetud õpetajate palga määrus § 9. juure (1920. a. «Riigi Teataja» nr. 123-124); 7) Vabariigi Valitsuse poolt 10. aug. 1920. a. vastuvõetud määrus õpetajate palga elukalliduslisa kohta (1920. a. «Riigi Teataja» nr. 123-124); 8) Ajutise Valitsemise korra § 12-a põhjal Vabariigi Valitsuse poolt 1. septembril 1920. a. vastuvõetud seaduseltsa Asutava Kogu 28. aug. 1919. a. vastuvõetud õpetajate palgamääruse § 3. juure (1920. a. «Riigi Teataja» nr. 139-140); 9) Vabariigi Valitsuse poolt 1. septembril 1920. a. vastuvõetud täiendav määrus Vabariigi Valitsuse poolt 10. aug. 1920. a. vastuvõetud õpetajate palgalisa kohta (1920. a. «Riigi Teataja» nr. 139-140); 10) Vabariigi Valitsuse poolt 8. detsembril 1920. a. vastuvõetud määrus Vabariigi Valitsuse 6. veebr. 1920. a. ajutise kodukorra määruste laiendamise kohta õpetajate peale (1920. a. «Riigi Teataja» nr. 221-222) ja 11) Riigikogu poolt 11. märtsil 1921. a. vastuvõetud seadus riigikoolide õpetajate palga ajutise elukalliduslisa kohta (1921. a. «Riigi Teataja» nr. 20).

Organisatsioonide teated.

Koolikohtade büroo.

Maakonna õpetajate liitude juhatus-tele, maaõpetajate ühingutele ja maa koolide juhatajatele.

Iga õpetaja teab, missuguste raskus-tega on ühenduses koha leidmine ehk koha vahetamine maal. Puuduvad teated, missugused koolikohad vabad, mis üks või teine koht õpetajale pakub, misugune koolimaja, korter, kaastõttajad, ümbruskond j. n. e. Tuleb teha pikki ja tihti asjatuid sõite koha otsimisel — hea õnne peale. Opetajate kongressidel ja koosolekul on sagedasti tähelepanu

juhitud mainitud raskustele ja teid otsitud nende kõrvaldamiseks. Silmas pidades ettepanekuid ja sooviavaldusi õpetajate liitude poolt, otsustas Eesti Opetajate Liidu asemikkude kogu 31. märtsil 1921. a. Liidu organiseerimisko-onna ja juhatusel ühisel ettepanekul avada koolikohtade büroo. Büroo tilesanne oleks registreerida vabaid kooli-kohte ja teenistuseta õpetajaid, küsimu-sis, mis kohasoovijaid huvitavad, kogu-da teateid, informeerida soovijaid kooli-kohtadest j. n. e. Koolikohtade Kes-krüüroo asuks Eesti Opetajate Liidu juha-tuse, osakonnad aga maakonna liitude

juhatusete juures. Tarviliste andmete saamiseks koolikohtadest maal saadab Eesti Opetajate Liidu juhatus Liidu organiseerimistoimkonna poolt kokkuseatud ankeetlehed palvega, et ühingu juhatused need oma tegevuspiirkonnas töötavate koolide juhatajatele täitmiseks kätte toimetaksid. Iga koolikoha üle palub Liidu juhatus täita ankeetlehed kahes eksemplaaris; samuti kahes eksemplaaris tulevad anda teated, mis ankeetlehe p. 5, 16 ja 20 märkustes palutakse kirjutada erilehele. Ankeetlehe üks eksemplar jääb kohalise maakonna liidu juure kohalise büroo materjaaliks, teine tuleb saata Eesti Opetajate Liidu juhatusesse Keskbüroo tarvis. Et üleriiklisel õpetajate kongressil (16.—18. juunil) Organiseerimistoimkond kavatses esineda ülevaatliku telegraadiga koolikohtade üle, palub Liidu juhatus täidetud ankeetlehed hiljemalt 10. juuniks ära saata. — Asja tarvilikkust silmas pidades, loodab Liidu juhatus, et koolijuhatajad kavatsusele lahkelt vastu tulevad, andes tarvilised teated võimalikult täielikult ja täpisealt; samuti palub Liidu juhatus ühingu juhatusi kaasa aidata, et büroo saaks andmed kõigi maa koolide kohta ja ülalmainitud tähtajal.

Eesti Opetajate Liidu juhatus.

Teated ühis-Soome koolikongressist.

Läheneb ühis-Soome koolikongress. Eesti õpetajaist on end senni teatanud ligi 600 inimest, ja uusi ülesandusi tuleb iga päev lisaks.

Onneks ei lähegi kulud väga suureks, mida esialgu kardeti. Kongressi toimikonnal on võimalus saada laev, nii et sõit edasi tagasi umbes 250—300 Smk. maksaks, kui ainult üks kord tuleks tagasi sõita. Kuna aga osavõtjaid vähemalt kahel tähtajal tuleb tagasi tuua, siis läheb sõit ehk kallimaks — kunni 500 marka. Ka korteri hind — 20 Smk. sõit 19.—23. juunini ei ole suur, ja sellestki saab vist hinnaalandust, kui ette tellida. Kuid neid kortereid ei anta enam Soome laulupeo ajaks. Kes soovib laulupidule jääda, neil tuleks ette tellida üksikortereid 17 Sm. ööpäeva eest. Soome raudteel antakse

õpireisust osavõtjatele 50% hinnaalandust.

Kongressil on üldkoosolekud ja järgmised sektsioonid: 1) keskkooli, 2) rahvahariduse, 3) laste hoolekande, 4) õpetaja ja 5) tehniline sektsioon.

Eesti poolt on oodata järgmised kõned üldkoosolekul: 1) Prof. P. Pöld: Inimese kasvatus ja riigikodaniku kasvatus, 2) J. Annusson: Keskkooli reformi põhijooned, 3) J. Orik: Opetaja isik.

Sektsioonides kõnelevad: proua A. Varma — kooli käsitööst, M. Küla — Eesti koolikirjandusest, insh. H. V. Reier — tehnilise hariduse saamisest Eestis, O. J. Kiesel — Eesti õpetajate ühinemisest, H. Roos — õpetajate ettevalmistusest. Võimalikud on veel mõned teised kõned. — Soome poolt tuleb rohkesti kõnesid, muu hulgas kõne ühis-Soome kultuurist. Ka Ungari poolt on kuuldavasti kaks kõnet oodata. Igal koosolekul on juhatajad Eesti ja Soome osavõtjast.

Osavõtjate suure arvu pärast on võimalik, et kõned ruumi puudusel kahes kohas peetakse. Avamiskoosoleku on Soome peatoimkond otsustanud ära pidada kirikus ja see algaks lauluga ja vaimuliku kõnega. Sel koosolekul peetakse tervituskõned peatoimkonna juhataja, Eesti toimkonna ja ungarlaste poolt. Peale selle tulevad lastekoori ettekanded. Avamiskoosolek oleks kongressi esimesel päeval kell 10. Näitus avatakse pühapäeval 19. juunil. Sama päeva õhtul on peatoimkonna ja Eesti toimkonna tutvustamiskoosolek.

Eesti toimkond otsustas, esimese aktina Soome pinnal, pärja panna Eestis langenud Soome sõdurite hauale.

—a—

Ühis-Soome koolikongressist osavõtjatele.

Ühis-Soome koolikongressi Eesti toimkond teatab järgmist:

1. Kongressi Peatoimkond on saanud Eesti toimkonnalt palve peale teada õpireisudest Soomes. Eesti toimkond valis neist välja järgmised kaks:

a) Helsinki — Hämeenlinna — Tampere — Kangasala — Jyväskylä — Savonlinna — Imatra — Viipuri — Helsinki.

Kus sellel sihil peatada, ei ole veel lõpulikult kindel. Kangasala jaamast on võimalus käia Kangasala mägedel (12 km.) ja see matka võimaldab näha Kesk-Soome tüüpilist loodust ja hämelaste maaelu. Samal õpireisil on võimalus näha Tampere vabrikuid, sõita Nokia Kosele, vaadata ühte kaunimaist Soome linnadest, Savonlinna (Nyslott), sõita Imatra kosele jne. See õpireis oleks üle 1000 km., maksaks 90 Soome marga ümber õpireisu hinnaga ja kestaks 3—4 päeva.

b) Helsinki — Lahti — Helsinki, 260 km., hind 26,50 S. m.

Sellel matkal saab näha Lahti linna ja võib sõita Mankala kosele (Lahti — Mankala, 30 km. 3,25 S. m.). Kui tahetakse näha sisemaa järvi ja teha meelisa laevasõidu, võib käia Lahtist Heinolas.

2. Kõigil kongressist osavõtjail tuleb õige pea ja igatahes mitte hiljem kui 11. juuniks (sel ajal algab nimestiku lõpuline kokkuseadmine ja hiljem ei võeta enam ülesandmisi vastu) saata Eesti toimkonnale (Pikk t. 54) järgmised summad: a) 500 Eesti marka laevasõidu arvele; b) 25 Soome marka kongressi liikmemaksu; c) 20 (ehk 50) Sm. korteri eest; d) huvireisu hinna Soome rahas (90 või 26.50 või 33 Smk.). — Tarbekorral võtab toimkond oma peale Soome raha muretsemise päevakursi järele.

3. Arasõit kongressile on 19. juuni hommikul kell 6 Tallinna sadamast. Tagasisõit pärast kongressi (23. juunil) ja pärast huvireisusid. Teise sõiduga tulevad tagasi ka need, kes soovivad jääda Soome laulupidule, mis kohe pärast kongressi peetakse.

Sõitjad peaks võimalikult vähe kassat võtma: paras osa toidumoonna ja midagi magamiseks (väike padi ja sõba), võimalikult selgkotiga neil, kes õpireisule lähevad. Kõigi sõitjate ühine koosolek on 18. juunil kell 5 p. l. Tallinna poegl. gümnaasiumi maneesis Suurel Kloostri tä.

Peale selle teatab toimkond kohalikudele toimkondadele ja õpetajate ühingutele, et ühis-Soome koolinäitusele väljapandavaid asju välja valima sõidavad kohtadele asjatundjad. Toimkond palub kohe teatada, kus ja millal korraldatakse kohalikke näituseid.

Ühis-Soome koolikongressi Eesti toimkond.

Saaremaa Õpetajate seltsi üldine koosolek

oli 29. märtsil s. a. Kuressaare algkooli ruumides.

Koosolekut juhatas G. Kukk, protokolli kirjutas M. Mikk.

Koosoleku poolt võeti vastu järgmised otsused:

I. Majanduslistes küsimustes:

1. Eesti Õpetajate Liidu kaudu nõuda uue palgaseaduse rutulist maksmapanemist.

2. Paluda maakonna koolivalitsust, et see tarvilisi samme astuks kõikide maakonnas olevate koolide maaga varustamiseks.

3. Kütte ja valgustuse asjus pöörata maakonna koolivalitsuse poole palvega, et ta vallavalitsustele ette kirjutaks koolidele suveks puid muretseda, niisama ka sügisel aegsasti puid ja petroleumi.

4. Maakonna nõukogu poole pöörata nõudmisega, et kõigile õpetajatele, kes maakonna poolt põhipalka saavad, makсутa arstiabi antaks nendel samadel tingimustel, kui riigiteenijatele antakse.

5. Õpetajate laste õppemaksust vabastamise asjus uuesti maakonna koolivalitsuse poole pöörata palvega, et õpetajate lapsed õppemaksust vabastataks.

6. Paiuki seaduse kiiret maksmapanemist E. O. Keskliidu kaudu nõuda.

II. Uleriiklise Õpetajate kongressi asjus: 1) Otsustatakse kongressist osa võtta. 2) Kongressi päevakord õpetajatele kohtadel läbiarutamiseks anda. Õpetajate otsused tuleks Seltsi juhatusele läbivaatamiseks ja üldisel koosolekul läbiarutamiseks saata.

III. Eesti-Soome koolikongressi asjus otsustatakse: 1) Kongressist osa võtta. 2) Kohaline komisjon valida, kes kongressi eeltöid korraldaks. Liigete arv määratakse 3 peale. Liigeteks valitakse Kukk, Gerban ja Kommel. Tarvilikud kulud korraldamise juures võetakse Seltsi kassast.

IV. Läbirääkimised:

1. Otsitakse abinõusid, kuidas võiks seda väärnähtust kõrvaldada, et paljud õpetajad organisatsioonidest kõrvale hoiudavad. Otsustatakse Seltsi juhatusele ülesandeks teha, et ta kõigi Saaremaal olevate õpetajate ühingute poole pööraks kindla ettepanekuga õpetajate vali-

mistel mitte toetada n. n. «metsikute» kandidatuuri. Ka tuleks Seltsi juhtivatel jõududel moraalselt «metsikute» peale mõjuda.

2. Seltsi juhatusel tehakse ülesandeks selleks sammusid astuda, et Saaremaa elukalliduse suhtes viimasesse järku ei loetaks, sest juba kauemat aega on siin elu kallim, kui mannermaal.

—t.

Kursi Õpetajate Ühing Tartumaal.

Kursi kihelkonnas töötavast 13 õpetajast 11 on seltsi koondunud ja püüavad jõudu mööda lahendada õpetajaskonda ja koolidesse puutuvaid küsimusi. Oma vähese liigete arvu peale vaatamata on Ühing suutnud mõndagi korda saata, mis vististe üksikutele üle jõu käiks.

1920. a. Ühing pidas 9 üldist liigete koosolekut, kus mitmesugused küsimused arutusele ja lahendamisele tulid. Siin kohal olgu neist mõned esitatud.

Et Puurmanni valla koolidel halvais tingimuses, villetsais koolimajus töötada tuleb, siis Opetajate Ühing omalt poolt esines tungiva nõudmisega, et tähendatud vallakoolide majade küsimuse lahendamiseks ära kasutataks valla piires ja ühtlasi ka valla keskpunktis asuvad korralikud ja vähese remonteerimise järele koolidele kõlbulikud Puurmanni mõisa päralt olevat herraste-majade ruumid. See küsimus ei ole veel küll lõpulikult lahendatud, kuid valla nõukogu nõusolek, kes ennem sellele risti vastu seisis, on võidetud ja mõisa ruumide koolide tarbeks kättesaamiseks samme astutud.

Samuti on abiks oldud Puurmanni valla Hariduskogule sama valla kõrge-ma algkooli küsimuse ja selle tagajärjel tekkinud õpetajate eneste vahelise konflikti lahendamisel.

Esineti Puurmanni ja Härjanurme valdades ettepanekuga abiraha määrata õpperaamatute soetamiseks vaesemaile õpilasile. Selle tagajärjel määrati Puurmanni vallas tähendatud otstarbeks 7500

mk. ja Härjanurme vallas 1500 mk. Olgugi, et summad tühised, siiski väikene vastutulek: aasta algul nõukogud kustutasid vastavad summad koolide aasta eelarveist hoopis maha.

Otsustati eelkoolialistele lastele õpetamiseks abiks olla, kuid tegelikult pole suurt teha suudetud mitmesugusil põhjusil. On õpilastele üksikutes koolides karskuse tunde korraldatud, millest elavalt osa võeti.

Käidi naaberkoolides õppetööd pealt kuulamas. Tundidele järgnesid arvustused ja hindamised: viimane on kahe-sugune — rahuloldav ja mitte rahuloldav. Et sarnastel käikel koolitöö väärtuse tõstmise, vastastikuse tundmaõppimise, koolitöö ühtlustamise jne. suhtes oma väärtus ei puudu, siis otsustati neid kõike möödäläinud aasta eeskujul ees-tuleval õppeaastal jätkata.

Korraldati kaks pidu, — üks õpetajate pidu ja teine üldkihelkonnaline laste pidu. Esimese peo sissetulek läks raamatukogu täiendamiseks, teise — õppereisi kulude katteks. Oppereisi korraldati Tartu, osa võtsid 8 kooli 73 õpilasega, 9 õpetajaga ja mõne lastevanemaga.

On püütud abiks olla elatanud ja koolitöö tagajärjel nõdrameelseks jäänud ja nüüd sugulase armust elavale õp. Lampsonile pensiooni saamise suhtes, kuid tagajärjetu: mis sellele takistuseks, pole teada.

Ühingu kaudu on tellitud «Kasvatust» 7 eksempl.

Kassa 1920. aastal.

Ülejääk 1919. a.	325 m. — p.
Sissetulnud 1920. a.	11957 „ 30 „
	<hr/>
	12282 m. 30 p.
Väljaläinud 1920. a.	11624 m. 80 p.
Ülejääk 1921 aastaks	657 „ 50 „
	<hr/>
	12282 m. 30 p.

Eestseisusse 1921. a. kuuluvad: esimees M. Kiis, sekretär A. Arbeiter ja laekahoidja J. Krimp.

Kursilane.

Vastutav toimetaja: Jüri Annusson.

Väljaandja: Eesti Õpetajate Liit.

O.ühis. „Waba Maa“ trükitööd Tallinnas.

Eesti Õpetajate Liidu kirjastusel

trükist ilmunud:

Vaateõpetus ehk kodulugu I.

Johannes Kühneli

järele tõlkinud

Ketty Michelson-Silde.

Hind 70 marka.

Asutava Kogu poolt 7. mail 1920. a. vastuvõetud

Avalikkude algkoolide seadus

ühes Vabariigi Valitsuse poolt 17. sept. 1920. a.
vastuvõetud määrusega seaduse elluviimise kohta.

Hind 30 marka.

Riigikogu poolt 13. mail 1921. a. vastuvõetud

ÕPETAJATE PALGASEADUS

Hind 25 marka.

Lähemal ajal ilmub trükist:

Vaateõpetus ehk kodulugu II.

Ketty Michelson-Silde.

LADU: Eesti Õpetajate Liidu büroos.

Tallinnas, Pikk tänav 54.

Kõnetraat 14-63.

KASVATUSTEADUSLINE AJARIRI

„KASVATUS“

ilmub Eesti Õpetajate Liidu väljaandel 1921. aastal

kahes osas :

1. Pool-kuukiri, mis ilmub iga kuu 15. ja 30. p. ja sisaldab lühemaid kirjutusi pedagoogilistest ja metoodilistest küsimustest, koolitöö ülevaateid Eestis ja välismaal, arwustusi koolikirjanduse alalt ja organisatsioonide teateid.

2. Teise osa moodustavad pikemad pedagoogilised ja metoodilised tööd, mis ilmuvad kaasannetena perioodilisele väljaandele üksikute raamatutena, kogusummas 24 trükipoognat. Neist ilmuvad käesoleval aastal:

1. Vaateõpetus (Kodulugu) II-tegelik osa.
2. Uuemad voolud kasvatusteaduses.
3. Töökool.
4. O' Shea, Aktiivsuse tähtsus kasvatuses.

„KASVATUSE“ tellimishind kuus on:

ühes kaasannetega — 60 marka; ilma kaasanneteta — 40 marka.

===== Üksik nummer 25 marka. =====

Endised aastakäigud: 1919. a. — 90 marka, 1920. a. — 360 marka.

Suurema hulga eksempl. tellijatele 30% hinnalandust.

Aadress: Tallinn, Pikk tän. 54. „KASVATUS“

Telefon 14—63.

Eesti õpetajate Liidu Juhatus.